

Programma 04 Economie en energie

Provincie Noord-Brabant

Wat wil de provincie bereiken?

Economie en Internationalisering richten zich op een toekomstbestendige economische ontwikkeling, met aandacht voor het op orde brengen en houden van de "basis" en waarin ruimte wordt gegeven voor verduurzaming en innovatie in een internationale context. Een toekomstbestendige economische structuur in een globaliserende en snel veranderende wereld geeft veerkracht voor een duurzame welvaart voor de Brabantse burgers en biedt kansen voor het Brabantse bedrijfsleven met voldoende werkgelegenheid op alle niveaus. Via het Economisch Programma Brabant 2020 en de Energieagenda 2019-2030 wordt gestuurd op een veerkrachtig, innovatief economisch (eco)systeem.

Algemene voortgang van het programma

Uitvoering van programma 04 Economie ligt op koers. Wel blijft het (dreigende) tekort op de arbeidsmarkt een aandachtspunt.

Het Economisch Programma (MKB/Ondernemerschap en Innovatie), Digitalisering en Circulaire Economie verloopt conform planning.

De uitvoering van de Energieagenda 2010-2020 via het uitvoeringsprogramma Energie en het aanvullend uitvoeringsprogramma Energie 2018-2019 ligt op koers.

04.01 Algemeen Economisch beleid

Generiek Economisch beleid

In economische zin gaat het in Brabant voorspoedig; mooie groeicijfers en een lage werkloosheid. Toch zijn er ook aandachtspunten. In 2019 is de spanning op de Brabantse arbeidsmarkt verder opgelopen. Steeds meer (MKB) bedrijven geven aan moeite te hebben met het invullen van vacatures. In 2019 hebben wij met het oog hierop aanvullend ingezet op ontwikkeling en versterking van een Brabants netwerk VMBO en doorontwikkeling van Kennispact MBO. Voorts hebben wij het initiatief genomen voor een actie-agenda (hoger) onderwijs. Voor wat betreft Mindlabs loopt de uitvoering op schema.

Internationalisering

In het kader van de verbreding van de internationaliseringsopdracht zijn o.b.v. gemaakte afspraken activiteiten uitgevoerd op gebied van Agrofood, Cultuur en Natuur en Milieu. Met de programma's Mobiliteit en Energie is een begin gemaakt van het maken van afspraken op het gebied van internationalisering.

In het kader van interregionale Europese samenwerking zijn contacten gelegd en verdiept met de Duitse deelstaten Saksen, Thüringen en Nedersaksen en zijn met Catalonië, Rhône Alpes en Wales eerste gesprekken gevoerd over verdere samenwerking.

Branding

Het Branding Netwerk Brabant groeit gestaag en komt 3-4 keer per jaar bijeen. Deze investering in de verbinding tussen de partners resulteert o.a. in een volledig nieuw concept van de Brabant Start Up Awards, een bredere aanpak en insteek van de Dutch Technology Week (zichtbaar in heel Brabant), en een meer on-brand invulling van het World Creativity Forum 2019. Verder wordt de Brandbox in de markt gezet d.m.v. een online marketingcampagne. Dit instrument wordt ook actief bij de (inter)nationale pers onder de aandacht gebracht.

Europese Programma's

Het programma Europese programma's ligt op koers. Voor POP3 is een versnelling ingezet om zo tot een zo volledig mogelijke realisatie van het programma te komen. Er is vormgegeven aan de MKB-plus faciliteit, waarmee (snel) groeiende MKB-bedrijven vooruit worden geholpen. De faciliteit Equity is inmiddels operationeel, met potentiële prospecten in de pijplijn en met mogelijk eerste deal in 2020, de start van de faciliteit Leningen is afhankelijk van het moment van oprichting van Invest-NL.

04.02 Economisch Programma

Het Economisch Programma Brabant 2020 ligt in algemene zin 'op koers'. Er is een dekkend portfolio van maatregelen en instrumenten binnen elk van de topclusters, en tussen de topclusters in de vorm van horizontale instrumenten.

Digitalisering

We richten ons vanuit het perspectief van digitalisering in eerste instantie op de energietransitie, mobiliteit en Agrifood. Daarnaast krijgt de samenwerking met JADS steeds meer vorm en inhoud en werken we met partners als de Den Bosch Dataweek en CBS aan versterking van de positie van digitalisering binnen de provinciale organisatie als binnen Brabant.

Circulaire Economie

De urgentie voor een meer circulaire samenleving wordt steeds duidelijker.

Vanuit onze provinciale rol ligt de nadruk met name op het aanjagen van projecten, goede impactvolle voorbeelden neerzetten en creëren van bewustwording en draagvlak voor deze grote transitie.

04.04 Energie

Energieagenda 2010-2020

De uitvoering van de Energieagenda 2010-2020 via het uitvoeringsprogramma Energie en het aanvullend uitvoeringsprogramma Energie 2018-2019 ligt op koers. In april is PS uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken.

Als eerste uitwerking van de Energieagenda 2019-2030 wordt dit jaar een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld. Eind 2019 ligt de bijbehorende begrotingswijziging (beleidsprestaties en middelen) ter besluitvorming voor bij Provinciale Staten. In 2019 voeren we daarnaast actief regie op het proces van de Regionale Energiestrategieën (Statenmededeling 'Voortgang Regionale Energiestrategieën'). Inmiddels is de subsidieregeling die hoort bij de beweging 'Brabant geeft Energie' twee keer opengesteld en is de derde en laatste openstelling van dit jaar in voorbereiding. Ook de subsidieregeling 'versnelde uitrol elektrische deelauto's is opengesteld.

Economie en energie op hoofdlijnen

Beroep op algemene middelen

N.v.t.

Basis uitwerking bestuursakkoord 2019-2023

Bij het bestuursakkoord 2019-2023 zijn voor programma 04 – Economie geen middelen toegekend.

Afwijkingen van prestaties

Voor enkele prestaties m.b.t. 04.01 Internationalisering en branding en 04.04 energietransitie stellen we een bijstelling voor; (04.01) Effectmeting profiel van Brabant, Actieve benadering van de internationale pers. (04.04) Voor enkele ambities waar sprake is van afhankelijkheid van derden/de markt stellen we een bijstelling voor: projecten KIC Innoenergy (onderzoekcluster rond TU/e), laadpalen (maatregelen klimaatpakket/markt EV voertuigen) en zero emissie openbaar vervoer (doorgaan pilot Eindhoven is ongewis en 7 e-bussen in Den Bosch volgen in 2020). Verduurzaming eigen gebouwen is in de realisatiefase beland, maar nog niet afgerond. Zie tabel prestatietabel (04.04).

Ontwikkelingen en onzekerheden

1. Arbeidsmarktbeleid; Uitgaven m.b.t. arbeidsmarktbeleid kunnen lager uitvallen dan geraamd doordat uitvoering vooral gebeurt door externe partijen en partners. Vertraging bij hen betekent dat later een beroep op de provincie wordt gedaan. 2e Halfjaar 2019 extra inzet om ervoor te zorgen dat het alsnog wordt gerealiseerd.

2. VisitBrabant; VisitBrabant heeft bij de oprichting een verdienopgave meegekregen dat niet realistisch is als de kwaliteit geborgd moet blijven. De dekking van het hierdoor ontstane (jaarlijkse) tekort wordt in eerste instantie binnen de begroting van E&I opgevangen, als dit niet lukt wordt het tekort tlv alg. middelen gebracht. Daar is op dit moment nog geen zekerheid over. (In het kader van het nieuwe bestuursakkoord en de begrotingsbehandeling zal een voorstel worden gedaan voor een toekomstbestendig businessmodel van VisitBrabant en een passende provinciale financiering).
3. Europese programma's; M.b.t. Europese programma's en MIT gaan we v.w.b. cofinanciering (Europese) programma's uit van de subsidieplafonds van de opengestelde regelingen. De daadwerkelijke (beschikkingen van deze) projecten kunnen natuurlijk veel lager uitvallen of later plaatsvinden hierbij zijn we afhankelijk van derden.
4. Battery Program Holst (afhankelijkheid EZK); De innovatiesamenwerking rondom batterijen is op dit moment omlaag geschaald. De reden hiertoe is dat voor Holst, om op te kunnen schalen, een forse investering nodig is waarvoor het gesprek met EZK is aangegaan. Dit heeft tegen de verwachting in nog niet tot het gewenste resultaat geleid.
5. T.a.v. realisatie uitvoeringsprogramma Life Science & Health is er een onzekerheid van € 1,2 mln. op deze post voor het onderwerp "Motor van zorginnovatie". Voor de realisatie zijn we afhankelijk van partners in de netwerkstructuur, waardoor niet alles alleen door de provincie te sturen is om de maatschappelijke uitdagingen te realiseren. De te realiseren doelen blijven actueel.
6. Het kan zijn dat de realisatie van het uitvoeringsprogramma Maintenance & Services in 2019 wat (onzekerheid ad € 2 mln.) achterblijft t.o.v. de raming. Als reden hiervoor is aan te voeren dat het proces voor de onderwerpen campus aerospace simulatie en aerospace composieten stroperig blijkt. Voor de realisatie zijn we afhankelijk van partners in de netwerkstructuur, waardoor niet alles alleen door de provincie te sturen is om de maatschappelijke uitdagingen te realiseren. De te realiseren doelen blijven actueel
7. Energietransitie (04.04); een aantal projecten is conform planning in voorbereiding met partners. Meerdere subsidieregelingen worden in 2019 opgesteld (o.a. "versnelde uitrol elektrisch deelauto's", 3de openstelling subsidieregeling Brabant geeft energie). Daartoe wordt in de burap de raming opgehoogd. De financiële afwikkeling zal deels in 2019 en deels in 2020 plaatsvinden (afhankelijk van de aanvragen). Indien nodig vindt aanpassing van de financiële raming nog bij slotwijziging plaats.

04.01 Algemeen economisch beleid

Wat wil de provincie bereiken?

Versterken MKB

Met de versterking van het MKB beogen we de Brabantse concurrentiekracht te versterken en werkgelegenheid te behouden en uit te bouwen.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Versterking MKB

Samen met MKB Nederland en VNO-NCW Brabant-Zeeland wordt bezien hoe de MKB ondersteuningsstructuur in Brabant kan worden versterkt.

Zorgdragen voor een wendbare en kwalitatief hoogstaande arbeidsmarkt

We zetten in op een vitale beroepsbevolking (wendbaar en weerbaar), die werkt in vitale bedrijven (innovatief en duurzaam) en die wordt ondersteund door vitale coalities (onderwijs, overheid en ondernemers), zodat zoveel mogelijk Brabanders aan de slag zijn. Leidend motief daarbij is, dat bedrijven en instellingen op het juiste moment kunnen beschikken over de juiste hoeveelheid mensen met de juiste kwalificaties op de juiste plek.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Arbeidsmarkt

Provinciale rollen die passend zijn voor de provincie op dit beleidsveld zijn agenderen, faciliteren, experimenteren en verbinden. Ook de netwerken kennen hun eigen actieagenda's. In samenhang geven deze vorm en inhoud aan het provinciale arbeidsmarktbeleid.

In 2019 is de spanning op de Brabantse arbeidsmarktmarkt verder opgelopen. Steeds meer (MKB) bedrijven geven aan moeite te hebben met het invullen van vacatures. In 2019 hebben wij met het oog hierop aanvullend ingezet op ontwikkeling en versterking van een Brabants netwerk VMBO, ook om optimaal te kunnen profiteren van extra rijksmiddelen voor het VMBO en doorontwikkeling van Kennispact MBO. Er zijn in de eerste helft van 2019 tevens een tiental HCA-projecten met Europese middelen gefinancierd, waarmee een stevige impuls gegeven is aan de Arbeidsmarkt in Brabant. Wij, als provincie, hebben daarin ge-cofinancierd.

De innovatieve projecten door ons ondersteund zijn nu zo goed als afgerond. Projecten variëren van methodiekboek, gaming, arbeidsfit maken, netwerking versterking, samenwerking met nieuwe partijen, nieuwe onderwijsvormen voor kinderen van expats, awareness voor bedrijven voor robotisering, tot daadwerkelijk toeleiding naar werk. Met de projecten wordt bezien hoe zij – na de experimentele fase – verder kunnen op eigen benen, dan wel kunnen worden opgeschaald.

In de arbeidsmarktregio's constateren we dat er veel geïnvesteerd wordt op bijscholing en opleiding in 21e -eeuwse vaardigheden. Het traditionele leren maakt plaats voor een leven lang ontwikkelen en leren. En last but not least in het ontwikkelen, benutten en behouden van talent ook van buiten de landsgrenzen.

Voor een totaaloverzicht van de opbrengsten tot 01-01-2019 zijn op dit moment drie online magazines gereed:

<http://arbeidsmarktprojectenbrabant.nl>

<http://arbeidsmarktregiosbrabant.nl>

<http://arbeidsmarkteubrabant.nl>

Stimuleren van vrijetijdseconomie

Ambitie is om de meest gastvrije regio van West-Europa te worden en dit te doen op een innovatieve wijze. Doel is een groei van het aantal banen, door te zorgen dat meer bezoekers naar Brabant komen, die hier langer blijven (shortbreak) en meer besteden.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Vrijetijdseconomie (VTE)

De gestelde VTE-doelen voor banen en bestedingen voor deze bestuursperiode zijn blijkens de Midterm review Vrijetijdseconomie 2017 al behaald. De eindmeting op deze indicatoren vindt in 2020 plaats. In recente cijfers over het gehele jaar 2018 is te zien dat het totaal aantal binnen- en buitenlandse verblijfsgasten en het aantal overnachtingen wederom is toegenomen. De uitvoering van het jaarplan van

VisitBrabant loopt volgens planning. Vanaf dit jaar wordt er extra ingezet op de businessdesk om ervoor te zorgen dat meer ondernemers zich aansluiten bij VisitBrabant en daarmee investeren in de Brabantse Vrijtijdseconomie. De PR-campagne Brabant is Open is in april goed van start gegaan en loopt tot november. Verder is afgelopen maanden volgens planning o.a. geïnvesteerd in de steeds sterkere positionering van het Brabantse icoon Vincent van Gogh, de crossover FoodXLeisure en de samenwerking met NLDelta (herdenking St. Elisabethvloed 2021). De LF-Maasfietsroute is als eerste van een reeks LF-icoonroutes tot stand gekomen, dit is een route voor meerdaags fietstoerisme. In mei opende Doloris haar deuren in Tilburg. Dit grootste kunstdoolhof in Europa is deels gefinancierd met een lening vanuit het LOF. Daarbij is er een lening verstrekt aan de Virtual Reality Experience Exodus Burned. Momenteel werken het Rijk, de provincies, het NBTC en de DMO's aan de uitwerking van de gestelde doelen uit het Perspectief Bestemming Nederland 2030.

Bevorderen van de kenniseconomie

Het bevorderen van kennis(circulatie) tussen kennisinstellingen en (MKB)bedrijven.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Kennis en economie

De ontwikkeling van het ecosysteem Mindlabs ligt op schema: op grond van besluitvorming van PS in november 2018 zal de provincie een lening en subsidie verstrekken aan de Vereniging Mindlabs (8 ton), subsidie geven aan de onderwijsinstellingen in het ecosysteem (1,7 mln. euro) en voor maximaal 1,5 mln. euro investeren in de onrendabele top van de nieuwbouw (huurgaranties en –suppletie).

Voorts hebben wij het initiatief genomen voor een actie-agenda (hoger) onderwijs die toe ziet op de bijdragen van het onderwijs aan de kenniseconomie in Noord-Brabant: aansluiting opleidingen bij behoefte arbeidsmarkt en bevorderen kennisvalorisatie (innovatie). De planning is erop gericht om eind 2019 een actie-agenda te hebben voor de komende jaren.

Internationalisering & Branding + Europese Programma's

Wij richten ons op internationale bewustwording, samenwerking van het regionale bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen, versterking van het Brabantse imago en het verzilveren van kansen in het buitenland.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Internationalisering en branding

Internationalisering

In het kader van de verbreding van de internationaliseringsopdracht zijn afspraken gemaakt met het programma Agrofood, Cultuur en Natuur en Milieu. Op basis van deze afspraken zijn activiteiten uitgevoerd. Met de programma's Mobiliteit en Energie is een begin gemaakt van het maken van afspraken op het gebied van internationalisering.

Interregionale Europese samenwerking zijn contacten gelegd en verdiept met de Duitse deelstaten Saksen, Thüringen en Nedersaksen en zijn met Catalonië, Rhône Alpes en Wales eerste gesprekken gevoerd over verdere samenwerking.

Branding

- Het Branding Netwerk Brabant groeit gestaag en komt 3-4 keer per jaar bijeen. We investeren vooral in de verbinding tussen de partners. Dat leidt dit jaar o.a. tot een volledig nieuw concept

van de Brabant Start Up Awards, een bredere aanpak en insteek van de Dutch Technology Week (zichtbaar in heel Brabant), en een meer on-brand invulling van het World Creativity Forum 2019.

- De Brandbox wordt in de markt gezet d.m.v. een online marketingcampagne. De Brandbox bevat on-brand Brabantse showcases, foto's en video's. Dit instrument wordt ook actief bij de (inter)nationale pers onder de aandacht gebracht.
- Daarnaast is een video gemaakt die op speelse wijze laat zien waarom innovatieve ondernemers, talenten, expats zich in Brabant zouden moeten vestigen c.q. blijven.
- Het Visit Brabant Convention Bureau profileert de regio Brabant als interessante regio voor zakelijk bezoek, in opdracht van Brabant Branding in 2018 en 2019.
- In samenwerking met het onafhankelijke journalistieke platform Innovation Origins zijn meer dan 20 on-brand artikelen over Brabant geschreven en gepubliceerd t.b.v. profilering van Brabant in Duitsland. Bijvangst is de spin-off hiervan in Zwitserland, Oostenrijk en de VS. Ook hierin maakt Brabant Branding het mogelijk om partijen aan elkaar te verbinden en online content voor de Duitse markt te verbreden.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Beleidsnota	Indicator	2019	Voortgang	Voorstel
Doelstelling	€ (x 1.000)	42.802		
Prestaties				
Economisch programma 2020 (Besluit PS 18/12; Afweegmoment: 2020)				
Versterking of stimulering van de regionale Brabantse economie binnen de economische clusters	effect indicator	streefwaarde		
<u>Versterking Regionale topsectoren</u>				
Vier mandaatinstellingen die subsidie namens GS verstrekken voor projecten in de start- of experimentele fase die bijdragen aan de versterking van de high-tech industrie in Zuidoost-Brabant, agrifood sector in Noordoost-Brabant, social innovation in Midden-Brabant en smart industry in West-Brabant		3	Conform planning	
Aantal ondersteunde projecten	aantal	50	Status nog niet bekend omdat de regeling op 20 maart is opengesteld	
Uitgelokte private investeringen	Euro	Multiplier >2	Nog niet bekend	
Verplichte kpi mbt regionale econ.: Percentage toename van het Bruto Regionaal Product ten opzichte van het voorgaande jaar	% toename	0		
<u>BOM</u>				

Aansturing van en samenwerking met Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) door middel van jaarplannen met concrete prestatie-indicatoren	opdracht obv. Jaarplan	1	Conform planning	
<u>INTERNATIONALISERING</u>				
Handelsbevordering	Handelsmissies	2	Conform planning	
Handelsbevordering (opgenomen in Meerjarenplan BOM)	Handelsmissies (inkomend en uitgaand)	6-8	Conform planning	
	Informatie bijeenkomsten	3-4	Conform planning	
	Deelname Brabantse bedrijven	60	Conform planning	
investeringsbevordering (opgenomen in Meerjarenplan BOM)	Matchmaking-gesprekken	300	Conform planning	
	Acquisitie projecten	30	Conform planning	
	Arbeidsplaatsen	1.000	Conform planning	
	€ aan investeringen	€ 100 mln	Conform planning	
	Eigen leads vanuit de BOM	10% mee		
Innovatiesamenwerking	Fotonica	3	Fotonica organiseert samenwerking in eigen beheer. De provincie Noord-Brabant richt zich op kennisontwikkeling wat zich uit in de organisatie van Brabant Innovatie Dagen rondom nieuwe technologieën.	
	Battery-program	Totstandkoming proef/productielijn Ontwikkelen acquisitieplan Solid Batteries i.s.m. BOM	Om de proef/productielijn solid batteries te ontwikkelen is een forse investering vanuit EZK nodig. Deze investering stagneert waardoor de genoemde streefwaarde waarschijnlijk niet gehaald word.	
	Samenwerkings-relaties	3 samenwerkings-relaties div. regio's	Conform planning	
<u>BRANDING</u>				
Profilering van de regio		2 bijeenkomsten Custodians of the brand	Conform planning	
Instrumentarium		Beheer en onderhoud Actueel online platform Succesvolle advisering on-brand/off-brand bij 10 projecten/ evenementen	Conform planning Conform planning	

Campagnes		Duitsland Effectmeting profiel van Brabant in Duitsland op thema's 2017-2019 4 artikelen in relevante Duitse media (incl. social media) op relevant thema (Life Sciences en Agrofood)	Achter op planning voortschrijdend inzicht heeft laten zien dat monitoring van de media-activiteiten in het algemeen in Duitsland meer zinvol is. Het effect hiervan op het profiel van Brabant kan nl pas op langere termijn verwacht worden. Conform planning	Monitoring van media-activiteiten in Duitsland
Externe uitvoering	Profilings-activiteit	1	Conform planning	
Actieve benadering van de internationale pers rond internationale activiteiten en successen	Aantal benaderingen	Plan en uitvoering	Achter op planning Actieve benadering van de internationale pers rond internationale activiteiten en successen: dit blijkt een complex proces, is op dit moment in fase van analyse en pilots.	Analyse en pilotfase
EUROPESE Programma's				
Programmaperiode 2014-2020	effect indicator	streefwaarde		
<u>OPZuid en POP3</u>				
Vormgeven en lanceren van succesvolle openstellingen (lage uitvoeringskosten, effectieve governance, betrouwbaar financieel systeem) binnen de majeure programma's die aansluiten bij de doelstellingen van de Agenda van Brabant en de RIS3 gedurende het hele jaar 2019 en zijn afgestemd met het veld"	OPZuid openstellingen 1e helft 2019	1	Conform planning	
	OPZuid Openstellingen 2e helft 2019	0	Conform planning	
	POP3 openstellingen 1e helft 2019	1	Twee openstellingen die oorspronkelijk in 2018 waren gepland zijn over het jaar 3 getild naar 2019	
	POP3 openstellingen 2e helft 2019	0	Conform planning	
	Interreg openstellingen 1e helft 2019	1	Conform planning	
<u>Vanguard initiatief</u>				
Het opwerken van innovatieve baanbrekende pilotprojecten met als doel 2 Nederlandse pilots een volgende ontwikkelstap te laten maken prestatie (kritiek)	Aantal pilot projecten 1e helft 2019	1	Gerealiseerd (1 pilot project (FOKUS) in juni 2018 van start gegaan) Tweede project is in 1e fase goedgekeurd door Interreg NWE en in afwachting van goedkeuring in fase 2 (ingediend 31 mei 2019).	

<u>EFSI/Invest.nl i.o.</u>				
Implementatie van de MKB-plus faciliteit uitgaande van positieve besluitvorming in samenwerking in samenwerking met Invest.NL i.o.	MKB plus loket (equity deel) 1e kwartaal 2019	n.v.t.	Mkb-plusfaciliteit (equity deel) is sinds eind augustus 2018 operationeel. Er zijn nog geen deals gesloten.	Reeds operationeel. Potentiele prospecten in de pijplijn met mogelijk eerste deal in 2020.
Statenvoorstel 49 / 17A MKB+ faciliteit	MKB plus loket (leningen deel) najaar 2019	n.v.t.	De start van het leningendeel is afhankelijk van het moment van oprichting Invest-NL (behandeling van betreffende wetsvoorstel binnenkort in de 1e Kamer). De EIB zal voorlopig niet deelnemen aan de faciliteit.	
<u>Nieuwe programmaperiode</u>				
In verband met de voorbereiding voor de nieuwe Europese structuurperiode 2021 – 2027 zal de RIS3 worden herzien	Nieuwe RIS strategie 2de helft 2019		Conform planning	
<u>Analyse ERAC Rapport</u>				
Aanbieden van jaarlijks analyse i.r.t. de mogelijkheden voor nieuwe Europese financieringsinstrumenten voor Brabant	Monitorings- Rapportage kansen Europese financierings-instrumenten voor Brabant 2e helft 20189	2	Conform planning	
<u>Jaarstukken Stimulus</u>				
Opleveren van de jaarstukken Stimulus (voortgang programma relatie Interreg en OP Zuid)	Jaarverslag Stimulus	1	Conform planning	
Uitvoeringsagenda Vrijtijdseconomie (PS 11/13; Afweegmoment 2020)				

Meer bezoekers van verder weg, meer bestedingen en meer banen te krijgen in Brabant. Zo dragen we bij aan verbetering van het vestigingsklimaat en aan de internationale profilering van Brabant naar bezoekers.	effect indicator	streefwaarde		
Brabantbrede marketing VisitBrabant	Activatie bezoekers op platform VisitBrabant		Conform planning	
	Activatie ondernemers, aantal verbonden ondernemers en netwerken (community-building)		Conform planning	
Meer bezoekers	Aantal shortbreaks (Nederlandse en buitenlandse)		Conform planning	
Crossovers Vrijtijdseconomie met andere provinciale opgaven	Aantal crossovers	2	Gerealiseerd: crossover VTE-Food: interreg project Eurega en aangehaakt bij ontwikkelingen t.a.v. NL Delta (w.o. St. Elisabethvloed 2021) en Van Gogh Nationaal Park.	
Beleidsnota Arbeidsmarktbeleid (PS 16/16; Afweegmoment 2019)				
Een betere aansluiting van de vraag naar en het aanbod van arbeid, zichtbaar in een lagere werkloosheid en een afname van het aantal vacatures.	effect indicator	streefwaarde		
Regionale uitvoeringsprogramma's arbeidsmarktregio's	Regionale arbeidsmarktregio	4	Conform planning	
Arbeidsmarktdashboard, doorontwikkeling naar aanvullende mogelijkheden die mobiliteit en employability op de arbeidsmarkt verbeteren	Arbeidsmarkt dashboard	1	Conform planning. Wordt doorontwikkeld als Arbeidsmarktinzicht.nl	
Aantal personen begeleid naar (ander) werk; sectorplannen	Aantal personen	afgerond		
Jeugdwerkloosheidsvrije zone (Midden Brabant)	percentage	50% minder dan in 2016	Conform planning. Met zijn dienstverlening heeft het jongerenpunt Midden-Brabant tot 1 januari 2019 ruim 1.200 jongeren bereikt, die voorheen buiten beeld waren. Op 1 januari 2019 werden er 274 jongeren begeleid.	

			Inmiddels zijn er 361 jongeren uitgestroomd naar werk, onderwijs of zorg.	
Bereik van Brabantse ondernemers door ambassadeurs van 'Brabants Besten'		1.000	Conform planning. Verwachting is dat dit aantal wordt overschreden	
Ondersteuning van het aantal ondernemers tot en met nazorg (MKB Doorstart)		300	Conform planning	
Verbinden Brabantse mobiliteitscentra		leggen van verbindingen	Gepland 2e helft 2019	
Projecten uitgevoerd in het kader van Flexicurity		5	8 projecten	
Pro/VSO werkplekken bij bedrijfsleven		nog nader te bepalen	Conform planning	
Aantrekken en behouden van internationale studenten		250	Schooljaar 2018-2019 iets onder planning 218	
Uitvoering kennisact 3.0 (hieronder hangt een 8-tal KPI's)		1	Conform planning	
Internationale MBO-opleidingen		4 studierichtingen voor de komende 3 schooljaren	Conform planning	
HCA-projecten met Europese financiering		afhankelijk van lopende calls	10 projecten zijn gehonoreerd.	
2 grensinfopunten voor Brabantse grenswerkers in België en Duitsland		bestuursperiode 2015-2019: 3	Conform planning. In 2019 wordt in Midden-Brabant nog een GIP opgebouwd.	
Arbeidsplaatsen voor Brabanders over de grens van België en Duitsland		bestuursperiode 2015-2019: 100	Conform planning. Er dienen er nog 18 te worden gerealiseerd.	
Verplichte kpi mbt regionale econ. : Percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking	% bruto arbeidspart. tov totale beroepsbevolking	70,50%	Mannen 75,6 % Vrouwen 66,4 %	

04.02 Economisch programma Brabant

Wat wil de provincie bereiken?

Innoveren met topcluster/MKB en Ondernemerschap

Een toekomstbestendige economische structuur in een globaliserende en snel veranderende wereld geeft veerkracht voor een duurzame welvaart voor de Brabantse burgers, met voldoende werkgelegenheid op alle niveaus. Via het Economisch Programma Brabant 2020 wordt gestuurd op een veerkrachtig, innovatief economisch (eco)systeem. Innovatie in samenhang met versterking van onze kenniseconomie, een doelgericht arbeidsmarktbeleid, het bieden van ruimte voor bedrijvigheid en internationalisering als doorsnijdend thema.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

MKB en ondernemerschap

Samen met MKB Nederland en VNO-NCW Brabant-Zeeland wordt gezien hoe de MKB ondersteuningsstructuur in Brabant kan worden versterkt.

Digitalisering

Vanuit de verkenning "Brabant digitaliseert. Digitalisering in Brabant en de rol van de provincie" richten we ons op vier hoofdlijnen:

- (1) Het versnellen van maatschappelijke transitieopgaven in Brabant op het gebied van energie, voedsel, zorg, veiligheid en mobiliteit door middel van proactief inzetten van digitale technologieën in deze opgaven;
- (2) Het versterken en verder uitbouwen van een koploperpositie in de nieuwe dataeconomie in Brabant;
- (3) Het bewaken van de optimale connectiviteit in Brabant;
- (4) Het intensiveren van de provinciale inzet op interne digitalisering om het digitale voorzieningenniveau 'fit-for-future' te maken.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Digitalisering

Belangrijk is het aanjagen van maatschappelijke opgaven vanuit het perspectief van digitalisering. We richten ons hierbij in eerste instantie op de energietransitie, mobiliteit en Agrifood. Daarnaast krijgt de samenwerking met JADS steeds meer vorm en inhoud en werken we met partners als de Den Bosch Dataweek en CBS aan versterking van de positie van digitalisering binnen de provinciale organisatie als binnen Brabant.

Ook participeren we actief in de samenwerking in de Summit Digitale Stad van Brabantstad. Zo is er inmiddels een kwartiermaker/projectleider aangesteld voor de implementatie van de Digitale Spelregels bij de aangesloten organisaties en verkenning van het idee van een sensorregister. Ook zijn we actief met het verkennen van 5G en de verdere uitbouw en aansluiting van de Brabantring als noodzakelijke infrastructuur om betaalbare en realiseerbare maatschappelijke innovaties tot stand te kunnen brengen. Via Fit for Future lopen de nodige projecten die van belang zijn om de provinciale organisatie haar been bij te laten trekken waar het gaat om onze eigen digitalisering. Veel werk is gemaakt van belangrijke zaken als informatiebeveiliging en de naleving van de AVG (privacy).

Circulaire economie

Vanuit de bouwstenennotitie versnellen we de transitie naar een Circulaire Economie, samen met kennisinstellingen, andere overheden, maatschappelijke organisaties en met bedrijven in de lead. Met minder grondstoffenverspilling, afbouw van fossiele brandstoffen en kritische metalen, waar mogelijk vervanging door biobased materialen en met nieuwe innovatieve businessmodellen.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Circulaire economie (prg.4 Economie en energie)

De urgentie voor een meer circulaire samenleving wordt steeds duidelijker. Naast het borgen van je grondstoffenbeschikbaarheid draagt circulaire economie (CE) ook substantieel bij aan CO₂-reductie. Voorbereidend op de nieuwe bestuursperiode is er een bouwstenennotitie Circulaire Economie opgesteld. Gelijktijdig is vol ingezet op de uitvoering. In lijn met de transitithema's vanuit het Rijk focussen we op de transitithema's bouw en infra, biomassa en voedsel en circulaire maakindustrie.

Vanuit onze provinciale rol ligt de nadruk mat name op het aanjagen van projecten, goede impactvolle voorbeelden neerzetten en creëren van bewustwording en draagvlak voor de deze grote transitie.

Vanuit het thema circulair bouwen bouw wordt ingezet op het uitrollen van Cirkelstad concept over Brabantse steden, te beginnen met de B5 steden en wordt er met bouwondernemingen en woningbouwcoöperaties gewerkt aan circulaire modelwoningen voor sociale woningbouw en een grootschalig circulair sloopproject samen met Brabant Wonen. Samen met onze infra-afdeling wordt biobased toepassingen in de infra verder uitgerold.

Binnen het thema biomassa en voedsel wordt gewerkt aan opschaling. Zo is er een zeer succesvolle start gemaakt met het Groene Cirkelconcept samen met Naturalis en Suiker Unie. Dit concept zal verder over Brabant worden uitgerold. Binnen het thema maakindustrie is samen met de provincies Gelderland en Overijssel, BOM en TNO het CESI programma (circular economy in the Smart Industry) ontwikkeld en gestart. Toonaangevende industriële maakindustrie partijen hebben zich inmiddels aangemeld om deel te nemen aan dit programma. Overkoepelend daaraan werkt de provincie aan bewustwording en activatie van het MKB naar het voorbeeld van CIRCELS in Gelderland, het ontwikkelen van een (Brabantse) kennis en onderzoek infrastructuur en samenwerking via bijvoorbeeld regiodeals en het landelijke circulair Versnellingshuis.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Beleidsnota	Indicator	2019	Voortgang	Voorstel
Doelstelling	€ (x 1.000)	7.715		
Prestaties				
Economisch programma 2020 (Besluit: PS 18/12; Afweegmoment: 2020)				
Het versterken van de regionale economische structuur en het innovatievermogen van het innovatief MKB. Deze innovatiekracht benutten we vervolgens ook voor het ontwikkelen van slimme, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken	effect indicator	streefwaarde		
MKB EN ONDERNEMERSCHAP				
Bevordering van ondernemerschap	Aantal onderst. starters	125	Conform planning	
Het aantal verstrekte, uitstaande en terugbetaalde PoC en preseed leningen	aantal leningen aan startups	35	Conform planning	
Bevorderen van de totstandkoming van de Regio Deal Midden- en West- Brabant en daarmee zorgen alle projecten uit de propositie tot realisatie kunnen komen. (projecten o.h.g.v. agrofood, circulaire economie/ biobased en arbeidsmarkt)	start realisatie Regio Deal			start van de realisatie van de eerste tranche Regio Deal
INNOVATIE MET TOPCLUSTERS voor maatschappelijke opgaven				
Aantal obv. programma's Topclusters toe te voegen testomgevingen (Living Labs, field labs, proeftuinen).	Aantal	13	Conform planning	
Implementatie Innovatieprogramma High Tech Aantal projecten gericht op Photonica, big data, smart manufacturing en equipment (programmaliijnen Innovatieprogramma High Tech)	Aantal	7	Conform planning	
Aantal ontwikkelde en begeleide business cases, zowel vanuit samenwerking (clusters) als individueel	Aantal	100	Conform planning	

(bedrijfsontwikkeling)				
Aantal bedrijven dat begeleid is naar financiering	Aantal	100	Conform planning	
Aantal bedrijven dat begeleid is naar financiering en die heeft gekregen	Aantal	35	Conform planning	
Aantal projecten waarbij sprake is van een bijdrage aan maatschappelijke opgaven (koppeling met het Economisch Programma 2020)	Aantal	15	Conform planning	
Het versterken van de regionale economische structuur en het innovatievermogen van het innovatief MKB. Deze innovatiekracht benutten we vervolgens ook voor het ontwikkelen van slimme, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken	effect indicator	streefwaarde		
Via MIT- resp. OPZuid ge(co)financierde projecten gericht op productontwikkeling	aantal	25-30	Conform planning	
D.m.v. RedMedTech fonds; uitstaande leningen	aantal octrooi-leningen (12 gedurende looptijd)	15	Conform planning	
	aant. pre-seed-leningen (12 gedurende looptijd)	16	Conform planning	
	aant. proof-of-concept-lening (12 ged. looptijd)	19	Conform planning	
D.m.v. Life Science & Health Fonds; Financiële ondersteuning o.g.v. medicijnontwikkeling	aantal bedrijven	1 per jaar	Conform planning	
D.m.v. Business Park Aviolanda; nieuw gevestigde bedrijven op BPA	aantal bedrijven	1 per jaar	Conform planning	
tot standkoming PPS voor Aerospace en Maintenance op BPA	Aantal	1 per jaar	Conform planning	
D.m.v. Oss Life Science Park; ingroeipercentage	% verhuurd tov lokaal verhuurde ruimte	74%	Conform planning	

04.04 Energie, innovatie en transitie

Wat wil de provincie bereiken?

Energie, innovatie en transitie

In de Brabantse samenleving van 2050 zijn er geen fossiele brandstoffen meer. We hebben alleen duurzame energie. Woningen, kantoren en fabrieken kunnen hun eigen (duurzame) energie opwekken. Op de weg rijden alleen nog maar 100% schone voertuigen. Dit is ons ideaalbeeld voor 2050. Dit toekomstbeeld hebben we vertaald naar een provinciale ambitie voor het jaar 2020.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Duurzame energie en energietransitie

De uitvoering van de huidige uitvoeringsprogramma's ligt op koers en dit jaar worden de nieuwe uitvoeringsprogramma's opgesteld, waarbij eind 2019 de bijbehorende begrotingswijziging (beleidsprestaties en middelen) ter besluitvorming voorligt bij Provinciale Staten. In april is PS uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken rond de uitvoeringsprogramma's Energieagenda 2010-2020.

Hieronder staan de prestaties voor 2019 kort toegelicht. Uitgebreidere toelichting treft u aan in de PS-mededeling.

Op basis van het Klimaatakkoord zijn de regionale overheden in Noord-Brabant verantwoordelijk voor vier Regionale Energie Strategieën. Vanuit de provincie voeren we actief regie op het proces van de RES-en. Tevens zorgen we voor afstemming tussen de regio's en borging van bovenregionale aspecten. Hiervoor stellen we projectleiders en provinciale expertise beschikbaar. Dit betreft niet alleen expertise op het gebied van duurzame energie maar ook met betrekking tot ruimtelijke vraagstukken en meekoppelkansen met andere (regionale) opgaven. Zie ook de Statenmededeling 'Voortgang Regionale Energiestrategieën'.

In 2018 is de beweging 'Brabant geeft Energie' gestart om bottom-up initiatieven te faciliteren, die bijdragen aan een versnelling van de energietransitie door meer draagvlak, samenwerking en betrokkenheid van partijen in onze provincie. Inmiddels heeft de tweede openstelling van de subsidieregeling plaatsgevonden die, net als de eerste openstelling, nagenoeg volledig benut is. Een derde openstelling vindt later dit jaar plaats.

Mijlpalen 2019

- Sociale innovatie in energie; 9 pilotprojecten zijn in uitvoering, waaronder een project speciaal gericht op Brabanders met een smalle beurs;
- Fuelliance; samen met TNO/ECN, TU/e, DIFFER en Brainport heeft de provincie de samenwerking verkend. Bedrijven en maakindustrie hebben we verbonden met innovaties op het gebied van energieopslag en conversie. We verbinden activiteiten op het gebied van onderwijs (Institute for Research, Energy and Storage), innovatieve bedrijven en community-building in concrete demonstratieprojecten. Er zijn inmiddels twee demonstratieprojecten gestart (mierenzuurgenerator en energie uit ijzerpoeder). Twee projecten zijn in voorbereiding. We onderzoeken of we met deze innovaties een programma voor Brabant kunnen opzetten
- Prijsvraag voor 'Energielandschap van de Toekomst' rondom de A16; eind januari 2019 zijn de resultaten van de prijsvraag bekendgemaakt en heeft de prijsuitreiking plaatsgevonden. Voor alle drie de inzendingen over het energielandschap langs de A16 zal gekeken worden of realisatie van de ideeën mogelijk is.
- Grootschalig demonstratieproject m.b.t. 'laden op eigen zon'; op basis van de opgeleverde verkenning wordt momenteel een demonstratieproject ontwikkeld in samenwerking met marktpartijen. Tevens is de subsidieregeling e-deelauto's opengesteld;
- Geothermie: begin 2019 is een richtlijn opgesteld om risico's bij boringen zoveel mogelijk te beperken. In de loop van 2019 verwachten we een besluit te kunnen nemen over de locatie waarna een eerste boring in 2021 kan plaatsvinden;
- Energiescans: bij 2 bedrijven met een energierekening hoger dan €1 mln. worden diepteanalyses uitgevoerd om te komen tot energiebesparing, drie extra scans zitten in de pijplijn;
- Verduurzaming Amernet: er worden diverse initiatieven verkend die als duurzame decentrale bronnen dienst kunnen gaan doen, zoals zonnethermie (Breda), Biomassa (Made, Breda), industriële restwarmte (Tilburg) en groen gas uit zuiveringsslib (Gilze Rijen, Dongen);
- Aardgasvrije wijken; met adviseurs per regio ondersteunen we de gemeenten o.a. met het opstellen van transitievisies warmte. Deze visies moeten voor 2021 worden opgesteld. Met deze experts faciliteert de provincie de uitwisseling van kennis en expertise en legt verbindingen tussen de gemeenten/ regio's in Brabant, maar ook met de rijksoverheid zoals het Expertise Centrum Warmte (EZK) en het Kennis- en Leerprogramma (BZK).
- Verduurzaming eigen gebouwen; begin 2019 zijn 115 zonnepanelen op de sheddaken van de nieuwbouw geplaatst. Met een aantal bedrijven op het Pettelaarpark en de gemeente 's-Hertogenbosch is er een kernteam ingericht om te onderzoeken op welke manier we samen kunnen optrekken om het Pettelaarpark verder te verduurzamen.

Onze communicatiestrategie voorziet in het verbinden van en kennisdelen tussen mensen die (beroepsmatig) bijdragen aan energieprojecten en -initiatieven. Bijvoorbeeld door netwerkbedrijfsbezoeken, de energiecafés en de EnergieUpdate Brabant. Er is een relatienetwerk opgezet met gemeentelijke communicatiefunctionarissen in de vier RES-regio's waardoor er meer vanuit één overheid gecommuniceerd wordt. We stimuleren Brabanders om zelf actie te ondernemen met communicatiecampagnes en we zetten de No-Escape-Room in om meer bewustwording te creëren.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Beleidsnota	Indicator	2019	Voortgang	Voorstel
Doelstelling	€ (x 1.000)	4.087		
Prestaties				
Nota Energieagenda 2010-2020 (Besluit: PS 59/10; Afweegmoment: 2020)				
Energie wordt een pijler van de Brabantse economie.	effect indicator	streefwaarde		
Evaluaties (oktober 2014 1e tussen-evaluatie)	Evaluatie		Eindevaluatie staat gepland in 2020.	
Uitvoering door Internationaal onderzoekscluster Solar	Aantal arbeidsplaatsen in solar industrie	900	Conform planning.	
Uitvoering door Europees onderzoekscluster KIC-Innoenergy:				
Aantal succesvolle projecten (cumulatief)	Aantal proj. (cum.)	130	Achter op planning, in 2018 zijn 68 (cumulatief) succesvolle projecten van studententeams gerealiseerd. Verwachting van het onderzoekscluster voor 2019 is ca 10 projecten.	80
Nieuwe startups	aantal nieuwe startups	10	Conform planning.	
Omzet bedrijven voortkomend uit KIC Inno-energy	omzet	min. € 15 mln /jaar	Rapportage vindt eind van het jaar plaats m.b.t. omzet voor de Benelux.	
Ontwikkeling Biobased economy in Brabant: aantal investeringen Biobased fund door fondsmanager BOM	Aantal investeringen (cumulatief)	9	Conform planning	
Groei Green Chemistry Campus (uitvoering door GCC B.V.)	aantal fe dat zich vestigt op campus	220	Rapportage door GCC vindt eind van het jaar plaats.	

Aantal nieuwe arbeidsplaatsen in biobased economy in de Biobased Delta	Aantal nieuwe arbeidsplaatsen		Conform planning, de uitgevoerde monitor toont dat de streefwaarde van 3.000 in 2020 kan worden behaald.	
Aantal arbeidsplaatsen behouden in de Biobased Delta	Aantal behouden arbeidsplaatsen		Conform planning, de uitgevoerde monitor toont dat de streefwaarde van 15.000 in 2020 kan worden behaald.	
Ontwikkeling cluster Elektrisch rijden / slimme netwerken	Aantal arbeidsplaatsen in cluster		Conform planning 2.000 - 20.000 in 2020.	
Energietransitie 2016/2019 (Besluit: PS 07/16, Afweegmoment: 2019)				
Dat in 2020, 14% van ons energiegebruik, duurzaam wordt opgewekt. Realiseren van energieneutrale samenleving in 2050	effect indicator	streefwaarde		
	Percentage duurzame energie (tbv BBV ook in PJ rapporteren)	11%	Achter op planning. Prognose op basis van verwachte ontwikkelingen in 2019: 10% (25 PJ). Haalbaarheid van 11% in 2019 is onzeker i.v.m. bijstook biomassa Amercentrale en realisatie grote zonneparken. Op basis van de tussenevaluatie en onze eigen prognose blijft de ambitie van 14% in 2020 haalbaar.	
	Percentage energiebesparing		Conform planning, streefwaarde 2020 is 6%. Op basis van de klimaatmonitor (bron) is 6% besparing reeds gerealiseerd.	
	Fte werkzaam in de duurzame energiesector	15.200 fte	Hierover zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar gekomen. Landelijk is de planning om in oktober de Nationale Energieverkenning uit te voeren.	
5 thema's:				
<u>1. Gebouwde omgeving</u>				
A. Aanpak nul op de meter (NOM) in de bebouwde omgeving	Aantal huizen		Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het energieneutraal maken van hun woningvoorraad. Als provincie hebben wij hier maar beperkt invloed op, is gebleken. We blijven gemeenten onverminderd ondersteunen en faciliteren met kennis, zodat zij hier de komende	

			jaren verder op kunnen inzetten. Dit doen we onder andere met de inzet van adviseurs aardgasvrij en het opstellen van een warmtebronnenregister.	
B. Onze eigen gebouwen zijn verduurzaamd		Verduurzaming gerealiseerd	Achter op planning. Zonnepanelen op de nieuwbouw zijn gerealiseerd. En de uitwerking van de motie E-cather is in volle gang. Verder is ons streven de 5 provinciale steunpunten in 2024 gereed te hebben en gasloos.	Realisatiefase verduurzaming.
C. De provincie stimuleert en ondersteunt Brabantse overheden bij het verduurzamen van hun vastgoed, oa via Energiefonds	Aantal gemeenten	40	Gemeenten zijn zelf primair verantwoordelijk voor de verduurzaming van hun eigen vastgoed. De provincie kan hierin ondersteuning bieden, bijvoorbeeld door het faciliteren van kennis. Meting vindt in de tweede helft van 2019 plaats.	
<u>2. Smart en Green Mobility</u>				
A. Zero Emissie openbaar vervoer Brabant	%	17	Achter op planning. In 2019 zal het aantal elektrische bussen in Brabant stabiel blijven of zelfs iets afnemen. Onduidelijk is nog of de pilot met de 2 waterstofbussen in Eindhoven wordt doorgezet op niet.	9%
B. Een dekkend netwerk van (semi-)publieke laadinfrastructuur voor elektrisch rijden	Aantal laadpunten	7.500	Achter op planning. Er zijn 5.060 (semi)publieke laadpunten en 176 (semi)publieke snelladers. De groei naar 7.500 is erg ambitieus en met name afhankelijk van de toenemende vraag van elektrische personenvoertuigen en de maatregelen in het klimaatakkoord. Een goede prognose is daarom niet mogelijk. Voorgesteld wordt de ambitie bij te stellen naar 6.000 (semi)publieke laadpunten eind 2019.	6.000
C. Aantal elektrische voertuigen in Brabant	Aantal elektrische voertuigen	40.000	Conform planning. Obv klimaatmonitor (rdw data) zijn er per 7 mei 2019 ruim 30.000 elektrische voertuigen (60.096 incl. hybride voertuigen) op de weg in Brabant. De haalbaarheid van de hoge ambitie van 40.000 eind dit jaar wordt met name bepaald door marktontwikkelingen (bijvoorbeeld met betrekking tot de beschikbaarheid en betaalbaarheid van elektrische voertuigen).	
<u>3. Energieneutrale industrie</u>				
A. We hebben met minimaal 20 grootverbruikers afspraken over de energietransitie (o.a. via EnergywebXL, BEL-groep en Energieprogramma DVM)	Aantal afspraken	20	Conform planning. Vier keer per jaar zijn er themabijeenkomsten met de BEL groep (25-40 bedrijven). Verder zetten we in op de energiescans.	
B. We bereiden met onze stakeholders minimaal 3 grootschalige projecten (50MW of meer) voor, zoals EnergywebXL, Geothermie BV en zonnepark Nyrstar	Besluit over uitvoering op basis van uitgewerkte businesscase	1	Conform planning. De voorbereidingen voor de warmte- en CO2 koppelingen voor EnergywebXL moeten in september 2019 resulteren in een Letter of Intent, en rond de jaarwisseling 2019/2020 in getekende contracten. Het doorgaan van dit project is onder meer afhankelijk van besprekingen met de ministeries van EZK en LNV en InvestNL, over subsidies en financiële participatie. Hierover komt rond de zomer van 2019	

			meer duidelijkheid.	
4. Sustainable Energyfarming. Besparing PJ in agrarische sector	Besparing PJ		Conform planning. 8 praktijken en 2 kenniskringen zijn in uitvoering.	
5. Energieke landschappen. Aantal totaal gerealiseerde MW Windenergie in Brabant	MW geïnstalleerd vermogen		Eind 2019 is het opgestelde vermogen naar verwachting circa 238 MW (216,4 bestaand + de naar verwachting in 2019 te realiseren parken Spinder (14,4 MW) en Groene Dijk (7 MW). De verwachting is dat parken Industrierrein Moerdijk (27,3 MW) en Kabeljauwbeek (14,5) in de loop van 2020 gerealiseerd worden. Van het park Rietvelden/Treurenburg (14,4 MW) is dat nog onzeker. Windparken Elzenburg-De Geer (15MW), Veghel Win(t)d (15MW), De Pals (12MW) en windpark A16 (110MW) worden verwacht in 2021 gerealiseerd te zijn.	

Besluitvorming

Verloop begroting

x € 1.000	Begr. 2019 (PS 48/18)	1e wijz 2019 PS (82/18)	2e wijz 2019 PS (13/19)	Begr. 2018 t/m 2e wijz.	IV. Adm./techn. mutaties *	III. Eerdere besluitvorming	II. Uitwerking Bestuursakkoord	I. Voorstellen	Begr. na 3e wijz.
0401 Algemeen economisch beleid									
lasten	42.802	2.895	1.454	47.151	-10.731	0	0	0	36.420
baten	18.123	0	97	18.219	-11.382	0	0	0	6.837
saldo	-24.679	-2.895	-1.357	-28.932	-651	0	0	0	-29.583
0402 Economische programma Brabant									
lasten	7.715	15.429	7.660	30.804	-4.262	2.550	0	0	29.092
baten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
saldo	-7.715	-15.429	-7.660	-30.804	4.262	-2.550	0	0	-29.092
0404 Duurzame Energie en Energietransitie									
lasten	4.087	3.980	0	8.066	0	3.600	0	0	11.666
baten	181	0	0	181	0	0	0	0	181
saldo	-3.906	-3.980	0	-7.885	0	-3.600	0	0	-11.485
Toegedeelde organi	7.496	0	658	8.154	-266	0	0	0	7.888
totaal programma 04									
lasten	62.099	22.304	9.772	94.176	-15.259	6.150	0	0	85.066
baten	18.304	0	97	18.401	-11.382	0	0	0	7.018
saldo	-43.795	-22.304	-9.675	-75.775	3.877	-6.150	0	0	-78.048

Een specificatie van de besluitvorming vindt u hier.

Financieel overzicht

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotingwijz. 1 en 2	Begrotingswijz. 3 2019	Begr. na wijziging 2019
Lasten	62.099	32.077	-9.109	85.067
Baten	18.304	97	-11.382	7.019
Resultaat	-43.795	-31.980	-2.273	-78.048

